

Om sammanblandningen mellan orden och ordbruket

Av José Luis Ramirez

Bengt-Åke Wennbergs text om den kollektiva kompetensen och erfarenheten utgör en väldigt bra och behövlig reflexion. Min återkommande hänvisning till sambandet mellan VAD och HUR drivs också av den fråga som han väcker i sin text. Det är också detta som lett mig i årtal åt förståelsen av vad "språket" är för någonting (ett ord som förväxlas ständigt mellan orden och tal-aktiviteten eller ordens bruk, som verktyg för förståelse).

Det är lustigt att vi uppfattar ordet "*dia-log*" som ett "tal mellan två parter". Man blandar det grekiska prefixet "*dia*" (som betyder "*genom*", dvs. "medelst") med ordet "*duo*" (som betyder "*två*"), - som om det räckte med samtalet - och struntar i vilken erfarenhet orden återger. Det är således "genom orden" som vi försöker beteckna och förmedla erfarenheten och kompetensen. Ordet "språk" sammanblandar orden med ordbruket, som om hammaren vore detsamma som vad vi gör med hammaren. På tyska skiljer man noga mellan "*die Sprache*" och "*das Sprechen*" (båda substantiv, men den ena åsyftar verktyget och den andra dess användande handling). Vi tvingas ibland använda oss av den tyska skillnaden och säga: "Jag menar inte *SPRÅKET* utan *SPRÅKANDET*" (för att undvika en vilseledande sammanblandning).

Det genuina (äkta) intresset för Retoriken handlar just om förståelsen av ordens användning i dess relation till erfarenheten av det som vi försöker förstå. Dialog är "vad vi gör" när vi kommunicerar med hjälp av ord, men ordens bildande struktur (som identifieras genom etymologin) blir ofta vilseledande genom att redan brukade ljudkonstruktioner överförs till nya tankeföremål genom fenomenet som kallas "metafor" eller "metonymi". Vi försöker hjälpa nya tankar och nya erfarenheter genom återbruk av använda fonem i (ibland dåligt passande) nya sammanhang.

Frågan "Vad menar du?" är en återkommande insats i våra förståelse-skapande dialoger. Problemet är att många semantiskt förvrängande ordalag lyckats etablera sig i vårt språkbruk och vår vokabulär. Orden är till för att skapa förståelse oss emellan, men ganska ofta får oss att titta åt annat (ibland också åt fel) håll.